

KOMUNAT PARA GJYKATËS:

NDËRMJET PAPËRGJEGJSHMËRISË DHE MBROJTJES SË INTERESIT LOKAL

PËRMBLEDHJE

Subjekti i këtij hulumtimi është metoda e mbrojtjes së pasurisë në nivelin lokal në Mal të Zi. Hulumtimi tregoi se qeveritë vendore nuk e vlerësojnë shumën e parave që ata duhet të paguajnë për gjykimet, kështu që ata planifikojnë njëqind mijë euro më shumë ose disa milionë euro më pak se sa që paguajnë realisht.

Qeveritë lokale janë më shpesh të paditura se sa padisin të tjerët, ngjashëm me nivelin shtetëror. Mosmarrëveshjet e punës janë arsyeja më e zakonshme pse qytetarët po padisin qeveritë lokale, por të dhënat për zgjidhjet e mundshme paqësore për mosmarrëveshjet e punës nuk publikohen në mënyrë proaktive.

Për shkak të konfidencialitetit të procedurës, nga Agjencia për Zgjidhjen Paqësore të Mosmarrëveshjeve të Punës nuk mund të merren të dhënat për secilën vetëqeverisje lokale në veçanti. Transparenca në këtë fushë është në përgjithësi e ulët: raportet mbi punën e organeve të qeverisjes vendore që punojnë në aktivitetet e përfaqësimit dhe të mbrojtjes së pasurisë, nuk publikohen në mënyrë proaktive. Këto raporte zakonisht nuk përmbajnë informata kyçe rreth procesit gjyqësor. Nuk ka të dhëna për numrin e padive të parashtuara nga vetëqeverisja lokale, si dhe të dhënat për numrin e padive të paraqitura kundër tyre. Informata të hollësishme për shkakun e mosmarrëveshjes, vlerën e kërkesave dhe shumave shtesë të paguara për shpenzimet e procedurave gjyqësore, interesat e vonuara dhe shpenzimet për ekspertiza, mungojnë plotësisht.

Në periudhën e ardhshme, **Ministria e Financave**, përmes ndryshimeve në Rregulloren për Klasifikimin e Unifikuar të Llogarive për Buxhetin e Malit të Zi, buxhetet e fondeve jashtë-buxhetore dhe buxhetet e komunave, duhet të përcaktojnë mënyrën e raportimit të shpenzimeve për lëndët gjyqësore dhe të insistojnë në paraqitjen e njëjtë dhe transparente të shpenzimeve të planifikuara për shpenzimet gjyqësore, si kusht për dhënien e një mendimi detyrues mbi propozimin e vendimit për buxhetet e vetëqeverisjeve lokale. Vetëqeverisja lokale duhet të publikojë rregullisht kartelat analitike, ndërsa organet e vetëqeverisjes lokale përgjegjëse për përfaqësim dhe mbrojtje të pasurisë, duhet të publikojnë në mënyrë proaktive raportet e punës, por gjithashtu të informojnë rregullisht dhe në mënyrë proaktive autoritetet kompetente të vetëqeverisjes lokale në lidhje me ecurinë çështjeve gjyqësore, me qëllim që të fillojnë me kohë takimet me prokurorët për zgjidhjen jashtëgjyqësore dhe alternative të mosmarrëveshjeve. Institucioni Shtetëror i Auditimit duhet të kryejë një rishikim tematik të shpenzimeve të bazuara në proceset gjyqësore në nivelin e të gjitha vetëqeverisjeve lokale.

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Kjo analizë ka rrjedhur në kuadër të projektit "Shoqëria civile për administratë të mirë: Të shërbejë dhe të meritojë!", të cilën e realizojnë Instituti alternativa, Bonum, Natura, Horizonti i Ri dhe Qendra për Gazetari Hulumtuese, ndërsa e financojnë Bashkimi Evropian në kuadër të programit të përkrahjes së zhvillimit të organizatave lokale të shoqërisë civile dhe Fondi Ballkanik për Demokraci (BTD), projekti i Fondit të Mareshalit Gjerman SHBA (GMF). Përmbajtja e analizës paraqet ekskluzivisht përgjegjësinë e autorit dhe në asnjë mënyrë nuk pasqyron qëndrimet e donatorëve.

HYRJE

Gabimet e administratës publike iu kushtojnë shtrenjtë qytetarëve të Malit të Zi. Shtetin shumë më tepër e padisin sesa që i padit të tjerët¹. Sipas të dhënave zyrtare, mesatarisht, njëzet milionë euro paguhen nga buxheti i shtetit në proceset gjyqësore kundër autoriteteve dhe institucioneve të nivelit shtetëror, ndërkohë që shpenzimet totale për marrëveshjet jashtëgjyqësore nuk janë të disponueshme². Në nivel lokal, këto probleme janë akoma më pak të njohura për metodën e decentralizuar të raportimit, e cila nuk është gjithnjë proaktive. Pasi ky është një nga treguesit themelorë të sistemit të përgjithshëm të llogaridhënies dhe menaxhimit të financave publike në administratën tonë, qëllimi i këtij punimi është që ta ndriçoj edhe më tepër problemin e mbrojtjes së pasurisë dhe interesave ligjore në nivel lokal, me fokus në çështjet që më së shumti tregojnë sistemin e transparencës dhe llogaridhënies:

- Kush mbron dhe përfaqëson interesat e vetëqeverisjes lokale në kontestet gjyqësore?
- Sa janë të ngarkuar zyrtarët që punojnë në avokim dhe mbrojtje të vetëqeverisjeve lokale?
- A raportojnë komunat me përgjegjshmëri dhe transparencë në lidhje me kostot e procesit gjyqësor dhe zgjidhjes së tij, si dhe a i planifikojnë këto shpenzime?
- Cilat janë gabimet më të shpeshta të një komune?

Rëndësia e trajtimit të kësaj teme në nivelin lokal reflektohet në situatën e vështirë financiare në të cilën ndodhen gati të gjitha qeveritë vendore në Mal të Zi. Borxhi, moszbatimi i detyrimeve dhe mbështetja në grante nga niveli qendror, janë vetëm pasojat e punës që nuk janë në përputhje me mundësitë financiare, por shpesh edhe veprime joligjore dhe irracional, siç dëshmohet nga të gjitha raportet e Institucionit Shtetëror të Auditimit për vetëqeverisjet lokale dhe nga një numër i konsiderueshëm i lëndëve të korrupsionit në nivel lokal, me të cilat po merret Prokuroria.

Përkundër paralajmërimeve nga Komisioni Evropian dhe Fondi Monetar Ndërkombëtar, si dhe të dhënat nga Ministria e Financave dhe gjetjet e Institucionit Shtetëror të Auditimit, vëmendje e vogël i është kushtuar menaxhimit të financave në nivel lokal.

Menaxhimi i financave publike në nivel lokal është një nga sfidat kryesore të reformës së përg-

¹ / Milošević Milena, Javne finansije i odgovornost uprave: Šta štiti Zaštitnik?, Institut Alternativa, dhejtor 2016, e qasshme në: <http://institut-alternativa.org/javne-finansije-i-odgovornost-uprave-sta-stiti-zastitnik/>

² / Raporti i Mbrojtjesit të interesave pronësore-juridike të Malit të Zi për vitin 2016, publikuar në qershor 2017.

jithshme të administratës publike në Mal të Zi, siç paralajmëron rregullisht Komisioni Evropian. Në gjetjet e tij paraprake të marsit 2018, Fondi Monetar Ndërkombëtar paralajmëron gjithashtu për akumulimin e borxheve komunale³. Analiza e Konsumit të Konsoliduar Publik në vitin 2016 dhe 2017 tregon se lartësia e shpenzimeve për pagesën e detyrimeve nga vitet e mëparshme rreth 17% e të gjitha shpenzimeve në nivelin lokal.⁴

Në këtë kontekst, llogaridhënia dhe menaxhimi i resurseve në nivel lokal, përmes hulumtimeve mbi procesin e planifikimit të buxhetit dhe shpenzimeve për proceset gjyqësore, si dhe masat e parandalimit të gabimeve që qeverive lokale po iu kushtojnë, edhe më tepër fitojnë rëndësi.

Më shumë se gjysma e qytetarëve të Malit të Zi mendojnë se administrata nuk e shpenzon buxhetin ashtu siç është dedikuar

Ndërsa në nivel qendror, mosmarrëveshjet ndaj ministrive paguhen nga thesari i shtetit dhe jo nga buxhetet e tyre, secila vetëqeverisje lokale paguan gabimet nga buxheti i vet. Kjo duhet të shërbejë si një motiv shtesë për mbajtjen më të mirë të evidencave, për sanksionimin e sjelljeve të papërgjegjshme dhe kjo parandalon gabimet që mund të kushtojnë më shumë.

Dokumenti strategjik kyç në këtë fushë, Programi i Menaxhimit të Financave Publike 2016-2020, i referohet ekskluzivisht nivelit të qeverisë qendrore dhe nuk përfshin qeveritë lokale.

Strategjia e Reformës së Administratës Publike 2016-2020 përmban një kapitull për vetëqeverisjen lokale dhe brenda tij një pjesë për aspektin financiar të punës së komunave, por të trajtuar në mënyrë sipërfaqësore, duke përdorur të dhëna të vjetëruara dhe pa gjetur zgjidhje për problemet kryesore që ngarkojnë sistemin e vetëqeverisjes lokale.⁵

Arsyeja që kjo temë të jetë një nga prioritetet në procesin e mëtejshëm të reformës është edhe mosbesimi i qytetarëve të Malit të Zi për mënyrën e disponimit të buxhetit: për dy vjet me radhë, 57% e qytetarëve besojnë se administrata nuk i shpenzon paratë sipas qëllimit⁶.

Të dhënat që na nevojiteshin kryesisht i kemi grumbulluar përmes kërkesave për qasje të lirë në informacion. Gjatë hulumtimit, një problem i veçantë shpesh ishte vonesa e qeverive lokale

³ / Fondi Monetar Ndërkombëtar, MALI I ZI, Deklaratë përfundimtare e Misionit për konsultime për v. 2018, në lidhje me nenin IV, e qasshme në: <http://www.imf.org/external/lang/bosnian/np/ms/2018/ms030718b.pdf>

⁴ / Analiza e Konsumit Publik të Konsoliduar për 2016 dhe 2017, Ministria e Financave

⁵ / Reforma e Vetëqeverisjes lokale - pa përfshirjen e qeverive lokale, Instituti Alternativa, dhjetor 2015, në dispozicion në: <http://mojgrad.me/vijesti/384/Reforma-lokalne-samouprave---bez-učesća-lokalnih-samouprava?>

⁶ / Agjencia Ipsos, për Institutin e Alternativave, Perceptimi i Administratës Publike, shkurt 2018, në dispozicion në: <http://institut-alternativa.org/percepција-javne-uprave-istraganje/>

Agjencia Ipsos, për Institutin e Alternativave, Perceptimi i Administratës Publike, korrik 2018, në dispozicion në: <http://institut-alternativa.org/percepција-javne-uprave-istraganje-javnog-mnjenja/>

për t'iu përgjigjur kërkesave për qasje të lirë në informacion. Ne gjithashtu u përballëm edhe me koston e lartë të procedurave. Për shpenzimet e procedurës për qasje në kartelat analitike, Komuna e Plevlës i kërkoi Institutit Alternativava afërsisht 1,500 euro, kështu që edhe pse u lejua zyrtarisht qasja, faktikisht ajo ishte e kufizuar.

Gjithashtu kemi bërë edhe analizën e dokumenteve, kryesisht vendimeve për organizimin e komunave dhe llogaritë përfundimtare të buxhetit, me qëllim të paraqitjes së versioneve të ndryshme të kornizës institucionale për mbrojtjen e interesave pronësore-juridike në nivel lokal.

Në pjesën e parë, ne japim një pasqyrë të organeve që mbrojnë dhe përfaqësojnë qeveritë lokale në proceset gjyqësore, ndërsa në pjesën e dytë kemi analizuar të dhënat lidhur me planifikimin e shpenzimeve për proceset gjyqësore, për mbajtjen e shënimeve dhe raportimin mbi proceset gjyqësore. Duke pasur parasysh qëllimin dhe kompleksitetin e informacionit të detajuar mbi shpenzimet, regjistrimet dhe raportimin, në këtë pjesë ne u përqendruam në katër qeverisje lokale: Ulqin, Plevle, Kolashin dhe Podgoricë.

Ne iu kërkuam këtyre vetëqeverisjeve lokale numrin e përgjithshëm të lëndëve të arkivuara në të cilat ato ishin paditës, respektivisht të paditur; vlerën e lëndëve të arkivuara, shumat e procedurave gjyqësore, në mënyrë që të merrnin një pasqyrë më të qartë të mjeteve që janë shpenzuar në këto procedura. Përveç kësaj, ne kemi kërkuar Rregulloren për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Organeve të Vetëqeverisjes Lokale që punojnë në punët e përfaqësimit dhe mbrojtjes, si dhe listat e punonjësve në këto organe, me qëllim të vlerësimit të ngarkesës së punonjësve. Në fund, ne u përpoqëm të merrnim kartela analitike për linjat buxhetore në të cilat shënohen shpenzimet për proceset gjyqësore. Pjesa e tretë e hulumtimit i kushtohet rekomandimeve për raportim më të mirë dhe monitorim më të mirë të shkakut të problemit, përmes përmirësimit të evidencave dhe raportimit të çështjeve gjyqësore; ndërsa puna për mbrojtjen dhe avokimin e çështjeve gjyqësore duhet të shoqërohet me proaktivitet dhe iniciimin e zgjidhjeve alternative të mosmarrëveshjeve, që do të zvogëlonte koston e procedurave.

KUSH MBRON PASURINË E KOMUNËS?

Derisa në nivel shtetëror, përpara gjykatave dhe organeve të tjera, shteti përfaqësohet nga Mbrojtësi i Interesave Pronësore e Juridike, secila vetëqeverisje lokale ka një organ të posaçëm për mbrojtjen e pasurisë dhe të drejtave të saj. Ligji për pronën shtetërore përcakton që mbrojtja e pronës dhe e interesave ligjore të një komune kryhet nga një organ i caktuar nga komuna, i cili në ushtrimin e këtij funksioni ka statusin e përfaqësuesit ligjor të një personi juridik.

Pasuria e 10 komunave në Mal të Zi është e mbrojtur nga sekretariatet, ndërsa në 10 komuna e mbrojnë drejtoritë. Këto autoritete në disa komuna kanë vetëm detyrën e avokimit dhe mbrojtjes, ndërsa në disa prej tyre kjo është vetëm një pjesë e detyrave që kanë në kompetencën e tyre. Andrijevisa ka një Mbrojtës të posaçëm të pasurisë dhe interesave juridike, ndërsa pasuria e Petnjicës mbrohet nga një organ ose një person profesional i emëruar nga Kryetari i Komunës, ndërsa përfaqësimin ligjor të komunës së Kollashinit, e bën Shërbimi i Kryeadministratorit⁷.

Drejtoria e Pasurisë të Plevles ka nëntë të punësuar dhe punonjës shtetërorë, nga të cilët tre punojnë në përfaqësimin e komunës para organeve gjyqësore dhe organeve tjerë⁸, e që për totalin e 36 kontesteve gjatë vitit 2017 në të cilët kjo komunë ishte një nga palët në mosmarëveshje⁹, flet se secili prej punonjësve në këto punë përfaqësonte Komunën dhe interesat e saj mesatarisht në 12 konteste gjyqësore.

Nga ana tjetër, numri i procedurave na tregojnë se zyrtarët në Drejtorinë për Pronësi të Podgoricës kanë më shumë punë. Megjithatë, lista e punonjësve që na është ofruar përmes kërkesës për qasje të lirë në informacion nuk përfshin titullin e zyrtarëve, kështu që nuk është e mundur të flitet me siguri mbi barrën e saktë të punonjësve. Departamenti për Mbrojtjen e të Drejtave të Pronësisë dhe të Interesave të Kryeqytetit duhet të punësojë nëntë të punësuar¹⁰, ndërsa në 475 raste gjyqësore të përfunduara në vitin 2017, numri mesatar i lëndëve për punonjës është mbi 50.¹¹

Në Komunën e Ulqinit, në punët e mbrojtjes dhe avokimit duhet të punonin nëntë zyrtarë, që në shifrën prej 83 lëndëve gjyqësore të përfunduara në vitin 2017¹², japin një numër prej nëntë rasteve për një punonjës.

Në Shërbimin e Kryeadministratorit të Komunës së Kollashinit, është sistemuar dhe plotësuar një pozitë pune për këto punë, që kishte rreth 50 padi, si në 2016 dhe në vitin 2017. Prandaj, numri i lëndëve dhe numri i të punësuarve në këto shërbime varion nga komuna në komunë.

7 / Të dhënat nga Vendimet e analizuar mbi mënyrën e punës dhe organizimit të të gjitha pushteteve lokale

8 / Rregullorja për Ndryshimin e Rregullores për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Aktiviteteve të Drejtorisë së Pronave, Komuna e Plevlës, Maj 2016.

9 / Përgjigja kërkesës për qasje të lirë në informacion, nr. 032-200 / 2018-3, Komuna e Plevlës, 21 shkurt 2018

10 / Megjithëse Rregullorja për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Drejtorisë së Pronave u miratua në vitin 2013 dhe u ndryshua në vitin 2014 dhe 2016, pikërisht për shkak të rritjes së vëllimit të punës me tendencën e rritjes së mëtejshme, nuk është ndryshuar që atëherë.

11 / Raporti i punës për vitin 2017, Drejtoria e Pronave, Kryeqyteti Podgoricë.

12 / Raporti i punës për v 2017, Sekretariati Për Mbrojtjen e Pasurisë, Komuna e Ulqinit, Mars 2018

PLANIFIKIMI I PASAKTË I SHPENZIMEVE PËR PROCESET GJYQËSORE

Qeveritë lokale në linja të ndryshme tregojnë shpenzimet për procedurat gjyqësore, gjë që kufizon monitorimin analitik të këtyre shpenzimeve.

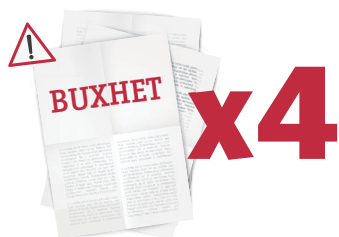
Fondet për pagesën e shpenzimeve të procedurave gjyqësore në nivel lokal nuk janë planifikuar **në përputhje me nevojat reale**. Duke marrë parasysh natyrën e mosmarrëveshjeve gjyqësore, është e pamundur që qeveritë lokale me saktësi absolute të parashikojnë mosmarrëveshjet dhe kostot që do të rezultojnë prej tyre.

Megjithatë, duke qenë se mosmarrëveshjet shpesh zgjasin për një kohë të gjatë, është e mundur deri në një farë mase të parashikohet një shumë e përafërt që mund të shpenzohet për këto qëllime. Planifikimi i dobët i fondeve në buxhet për proceset gjyqësore mund të jetë një tregues i evidencave të dobëta ose jo të plota të padive dhe kërkesave për padi. Qeveritë lokale regjistrojnë këtë shpenzim ndryshe, kështu që është pothuajse e pamundur të thuhet me siguri se sa është shuma totale që paguhet për proceset gjyqësore.

Në Podgoricë, këto kosto janë paraqitur në pozicionin **shlyerja e borxheve** - *Shlyerja e detyrimeve nga periudha e mëparshme*; ndërsa në Komunën e Kollashinit tregohen në pozicionin *shlyerja e detyrimeve nga vitet e mëparshëm* i Të tjera. Komuna e Plevlës i evidenton këto harxhime në pozicionin *Shpenzimet në bazë të procedurave gjyqësore*. Ndërsa Komuna e Ulqinit i evidenton në dy pozicione: *Shlyerja e detyrimeve nga periudha e mëparshme dhe kostot e procedurave gjyqësore*.

Pozicioni	2016			
	Kryeqyteti Podgoricë	Komuna Kollashin	Komuna Ulqin	Komuna Plevle
Shlyerja e borxheve - shlyerja e detyrimeve nga periudha e kaluar	2.701.616,25			
Shlyerja e detyrimeve nga vitet e mëparshme			2.951.621,70	
Shlyerja e detyrimeve nga vitet e mëparshme		758.636,94		
Shpenzimet e procedurave gjyqësore		0	14.109,20	
Shpenzimet për shpenzimet e procedurave gjyqësore dhe vendimeve gjyqësore				135.853,47

Paraqitja tabelare e menaxhimit të kostove në pozicione të ndryshme brenda Llogarive Përfundimtare të buxheteve të qeverisjeve vendor për 2016

Bazuar në vendimet gjyqësore përfundimtare, Kryeqyteti në vitin 2016 pagoi katër herë më shumë se sa ishte planifikuar. Në vitin 2016, buxheti i Kryeqytetit nga linja shlyerja e borxhit - pagesa e detyrimeve të tjera, planifikoi 649.000 euro, ndërsa shpenzoi 2.910.197,86 euro, nga të cilat pjesa më e madhe 2.701.616,25 euro i referohet pikërisht ekzekutimit të vendimeve gjyqësore përfundimtare¹³.

Ndërsa Kryeqyteti planifikoi më pak, Komuna e Kollashinit, në këtë linjë buxhetore planifikoi më shumë dhe bëri një gabim në vlerësim për rreth 100 mijë euro¹⁴.

Përveç kësaj, Komuna Kollashin u përgjigj se shuma e shpenzimeve gjyqësore¹⁵ ishte pak më shumë se 56,000 euro për vitin 2016 dhe pothuajse 44,000 EUR për gjysmën e parë të vitit 2017.

Shpenzimet të rëndësishme buxhetore janë edhe pagesat e interesit, shpenzimet gjyqësore dhe ekspertizat shtesë, edhe pse qeveritë lokale nuk raportojnë në mënyrë transparente për këtë

Gjatë dy viteve, 2016 dhe 2017, kundër komunës Kollashin dhe organeve të saj, janë ngritur mbi 90 padi, vlera e të cilave është së paku 129,000 euro¹⁶.

Megjithatë, kërkesa për padi nuk është e vetmja që duhet të paguaj ai që humbë çështjen. Me shumën e dhënë nga gjykata, aktgjykimi zakonisht urdhëron të paguajë shpenzimet e procedurës gjyqësore, interesat e vonuara dhe pagesat e ekspertëve.

Megjithatë, të dhënat që qeveritë lokale shpenzojnë për interesin, procedurat gjyqësore dhe ekspertizën shtesë, **nuk janë të qarta dhe dukshme në raportet e punës ose në kartelat analitike.**

Institucioni Shtetëror i Revizionit paralajmëroi në Auditimin e Llogarisë Përfundimtare të Komunës së Plevlës për vitin 2016, se shpenzimi më i madh është pikërisht **pagimi i interesave dhe kostove të procedurës**¹⁷.

Komuna e Plevlës, të gjitha shpenzimet në lidhje me mosmarrëveshjet i mbanë në një linjë

¹³ / Llogaria përfundimtare e buxhetit të Podgoricës për vitin 2016, 25 prill 2017.

¹⁴ / Llogaria përfundimtare e buxhetit të Podgoricës për vitin 2016; Llogaria përfundimtare e buxhetit të Komunës Kollashin për vitin 2016.

¹⁵ / Informatat që kemi kërkuar përfshin shpenzimet gjyqësore, dënimet dhe shpenzimet e zbatimit të vendimeve gjyqësore.

¹⁶ / Analiza e padive, e dorzuar përmes kërkesës për qasje të lire në informata.

¹⁷ / Raporti I revizionit të Llogarisë Përfundimtare të buxhit të Komunës së Plevlës për v 2016.

buxhetore, *Shpenzimet për kostot e procedurave gjyqësore*, për të cilat janë shpenzuar 135,853 euro gjatë vitit 2016¹⁸. Për periudhën nga fillimi i vitit 2016 deri në fund të gjysmës së parë të vitit 2017, vlera e kontesteve të arkivuara nga Drejtoria për Pronësi ishte pothuajse gjysmë milioni euro¹⁹.

Për të kontrolluar më tej se si janë regjistruar kostot për këto linja buxhetore dhe sa kanë qenë, kemi kërkuar nga qeveritë vendore kartelat analitike të të gjitha pagesave nga buxheti, nga pozita *Shlyerja e detyrimeve nga periudha e mëparshme dhe Shpenzimet në bazë të procedurave gjyqësore* për 2016 dhe 2017, së bashku me dokumentet që shërbejnë si bazë për pagesa, por qasja jonë në informata ishte dukshëm më e vështirë. Nga Komuna e Ulqinit kemi marrë kartelat analitike, pa dokumente shoqëruese, nga të cilat mund të konkludohet se sa para shpenzohen për pagesat sipas vendimeve gjyqësore, por jo plotësisht, pasi ka pagesa, të shënuara si "të tjera", "pagesa të detyrueshme" dhe kategori të ngjashme të paspecifikuara që e bëjnë të vështirë qasjen e plotë në informacion.

Duke kontrolluar kartelat analitike të komunës së Ulqinit nga pozicioni *Shlyerja e detyrimeve nga periudha e mëparshme*, mund të shohim vetëm dy pagesa të detyrueshme që tejkalojnë 8 mijë euro, dhe në të njëjtën pozitë për v.2017, mbi 105.000 euro²⁰.

Nuk kemi marrë asnjë përgjigje nga Kryeqyteti, ndërsa Komuna e Plevlës na kërkoi gati 1.500 euro për qasje në informata.

Nga inspektimi i kartelave analitike të Komunës së Ulqinit, mund të shihet se shpenzimet që shënohen në këto dy kategori, kanë të bëjnë me qëllime të ndryshme: pagesa e kostove të shlyerjeve jashtëgjyqësore, shpenzimet e pagesave të detyrueshme, pagesa të bazuara në aktgjykime, kompensimi në bazë të gjykimit, pagesa sipas marrëveshjeve gjyqësore e të ngjashme. Në raste të caktuara, shpenzimet e të njëjtës natyrë klasifikohen edhe në një tërësi edhe në tjetrën kategori të shpenzimeve.

Kartat analitike të Komunës së Kollashinit treguan se një pjesë e shpenzimeve për borxhin kryesor, shpenzimet e procedurës gjyqësore, evidentohen edhe në kategorinë Të tjera.²¹

Pasojat e regjistrimit të ndryshëm të këtyre kostove janë pamundësi për qasje të qartë, një mungesë transparence dhe një përkeqësim në monitorimin analitik të vëllimit të problemit.

Praktikat e ndryshme në evidentimin e këtyre llojeve të shpenzimeve, shkaktohen nga njëra

¹⁸ / Ibid.

¹⁹ / Përgjigjja në kërkesën për qasje të lire në informata, nr.032-1214/2017-5,23.11.2017.

²⁰ / Kartelat analitike për linjat 4631- Shlyerja e detyrimeve nga periudha e më parshme dhe 4192- Shpenzimet e procedurave gjyqësore për v.2017, Komuna e Ulqinit.

²¹ / Kartelat analitike të Komunës Kollashin për pozicionet buxhetore 4630 - Shlyerja e detyrimeve nga periudha paraprake dhe 4199 - Të tjera, për vitin 2016 dhe 2017

anë, nga përkufizime të shumta të kategorive të shpenzimeve në Rregulloren për Klasifikimin Unik të Llogarive të Buxhetit të Malit të Zi, buxhetet e fondeve jashtëbuxhetore dhe buxhetet e komunave, ku definicionet e të gjitha linjave të shpenzimeve të përdorura nga qeveritë lokale lënë hapësirë për interpretime të ndryshme.

Gjithashtu, shkaku është vëmendja e pamjaftueshme e fokusuar në cilësinë dhe unikalitetin e raportimit financiar në nivel lokal, si nga qeverisjet lokale, si nga Ministria e Financave, e cila nuk bën asgjë për të ndaluar raportimin financiar të pabarabartë. Gjithashtu kemi vërejtur praktikën e raportimit të ndryshëm për të njëjtat kosto në rastin e transfereve, kontratave të punës²², ndërsa për shembujt e tjerë tregojnë raportet e Institucionit Shtetëror të Auditimit.

PSE QYTETARËT PADISIN QEVERISJET LOKALE?

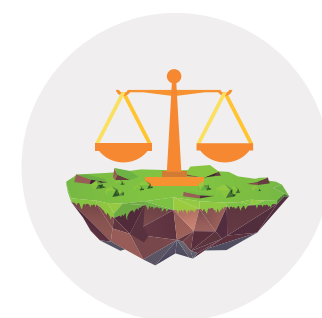
Ngjashëm me shtetin, qeveritë lokale janë shumë më shpesh të paditur se sa ato padisin. Gjatë viteve 2016 dhe 2017, Komuna e Kollashinit u padit 95 herë, ndërsa ajo ka paditur 9 herë.²³ Nga numri i përgjithshëm i ankesave kundër Komunës së Kollashinit, 66 prej tyre i referohen mosmarrëveshjeve të punës: punonjësit më së shumti kanë paditur Komunën për kompensim për pushimet vjetore të pashfrytëzuara.

Paditë më të shpeshta kundër qeverive lokale janë mosmarrëveshjet e punës

Nga paditë e ngritura kundër Komunës së Ulqinit, shohim se arsyet e padive janë mosmarrëveshje në fushën e marrëdhënieve të punës dhe përcaktimin e të drejtave pronësore në truallin e caktuar.²⁴

Nga Kryeqyteti nuk kemi marrë dokumente ku ai ishte paditës, ose i padituri në vitet e mëparshme, kështu që nuk është e mundur të përcaktohet me siguri se cili lloj i mosmarrëveshjeve është dominues. Megjithatë, në raportet për punën e Drejtorisë për Pasuri të Kryeqytetit, thuhet se rastet e përfunduara në dëm të Kryeqytetit, lidhen kryesisht me kompensimin e dëmit për shkak të shpronësimit të tokës dhe shkeljes së disa të drejtave që rrjedhin nga marrëdhënia e punës në vitet

²² / Bogojević, Ivana, Transparentost lokalnih transfera: Kako troši moj grad?, Institut alternativa, jul 2017, e disponueshme në: <http://institut-alternativa.org/transparentost-lokalnih-transfera-kako-trosi-moj-grad/>

²³ / Analiza e ankesave të parashtruara përmes përgjigjes ndaj kërkesës për qasje të lirë në informata, Komuna Kollashin

²⁴ / Analiza e ankesave të parashtruara përmes përgjigjes ndaj kërkesës për qasje të lirë në informata, Komuna e Ulqinit, Nr. 09-437 / 17, janar 2018.

2015 dhe 2016²⁵, respektivisht vetëm për marrëdhëniet e punës në vitin 2017²⁶. Numri i përgjithshëm i mosmarrëveshjeve gjyqësore në të cilat Kryeqyteti ishte një nga palët, është rritur gjatë viteve.

	Numri i përgjithshëm i lëndëve gjyqësore	Të përfunduara
2017	1941	475
2016	1216	207
2015	746	137

Paraqitja tabelare e numrit të procedurave gjyqësore të udhëhequra nga Drejtoria për Pronësinë e Kryeqytetit të Podgoricës ²⁷

Institucioni i Kontrollit Shtetëror deklaroi se 59 procese gjyqësore janë zhvilluar kundër Komunës së Plevlës, në të cilët (në shumicën e rasteve) nuk është përcaktuar vlera ose kanë vlerë të vogël, si dhe ka vënë në dukje procedura të rëndësishme kundër Komunës, të cilat sillen nga disa mijëra deri në disa milionë euro.²⁸

MUNGESA E INFORMACIONIT DHE SHËNIMET E PAPLOTA TË KONTESTEVE

Ndërsa në nivel qendror në periudhën e fundit ka raportime mbi mosmarrëveshjet ndaj Shtetit dhe punës së Mbrojtësit, kjo praktikë nuk është vendosur në vetëqeverisjet lokale të përfshira në këtë hulumtim.

Kjo praktikë mungon në nivel lokal në punën e organeve të vetëqeverisjes lokale, të cilat janë përfaqësuesit e saj ligjor. Në katër komunat e vëzhguara, nuk ka praktikë të rregullt dhe proaktive të raportimit tek organet e ngarkuara për përfaqësimin dhe mbrojtjen e interesave

²⁵ / Gjithashtu në vitin 2015 DRI ka përcaktuar se Kryeqyteti për shkeljen e të drejtave të punës në vitin 2015, ka paguar 60,512.54 € për Kohen e pa paguar jashtë orarit, diferenca për rimbursimin dhe kompensimin e dëmit jo-material të të punësuarve, ndërsa janë evidentuar edhe proceset gjyqësore në emer të kompensimit për punë më të gjatë se orari i plotë i punës, në shumën prej 259,543.00 € dhe kompensimin për dëmet për shkak të pagesës së parregullt të pagave në shumën totale prej 190,000.00 €, Raporti Final i Auditimit të Kryeqytetit të Podgoricës për vitin 2015, Dhjetor 2016.

²⁶ / Raportet mbi punën e Drejtoris për pasuri për vitin 2015, 2016 dhe 2017, kryeqyteti e Podgorica, marrë si përgjigje në kërkesës për qasje të lirë në informacion, nr. 113-067 / 18-135 të datës 1 mars 2018

²⁷ / Ibid.

²⁸ / Raporti mbi Auditimin e Buxhetit Final të Komunës së Plevlës për vitin 2016, Institucioni i Revizionit Shtetëror, tetor 2017.

pronësore - juridike. Raportet zyrtare të organeve për mbrojtje dhe përfaqësim, në disa komuna nuk publikohen, por ne i kemi marrë përmes kërkesave për qasje të lirë në informata, ndërsa në disa komuna kemi ardhur në informata përmes padive individuale kundër komunës. Në situata të caktuara, të dhënat nga raportet dhe ankesat individuale nuk janë në pajtim. Gjithashtu, vetëqeverisja lokale nuk mban shënime mbi vlerën e mosmarrëveshjeve të arkivuara dhe mënyra e raportimit mbi punën e organit mbrojtës dhe avokues, nuk përmban një sërë informacionesh që janë çelës për monitorimin e sjelljes së këtyre organeve dhe punën e mundshme në luftimin e shkaqeve të mosmarrëveshjeve dhe përcaktimin e përgjegjësisë.

Komuna e Ulqinit na ka dorëzuar paditë që janë ngritur kundër Komunës dhe paditë të cilat Komuna ka ngritur (ndaj të tjerëve), ndërsa raportet për punën e Sekretariatit për Mbrojtjen e Pasurisë na japin të dhëna tjera. Të dhënat nga paditë e paraqitura tregojnë se gjatë vitit 2017, Komuna ka paditur persona juridikë dhe fizikë 5 herë, kryesisht për shkak të mospagesës së taksave komunale, ndërsa Komunën e Ulqinit e kanë paditur 37 herë për shkak të mosmarrëveshjeve në fushën e marrëdhënieve të punës, por edhe për shkak të përcaktimit të pronësisë në një truall të caktuar. Sipas këtyre të dhënave, vlera e kërkesave për padi kundër Komunës së Ulqinit ka qenë të paktën 168,077 euro, por Komuna, me pesë paditë e saj, ka kërkuar një shumë të përafërt 140,657 euro.²⁹

Në anën tjetër, Raporti mbi punën e Sekretariatit për Mbrojtjen e Pasurisë thotë se në vitin 2017 janë ngritur 121 padi kundër Komunës së Ulqinit, ndërsa ajo ka depozituar padi për 10 lëndë. Lëndët përshkruhen shkurtimisht, ku më një fjali tregohet se kush ka paditur Komunën dhe pse (psh. pagesa e borxhit, kompensimi i dëmit). Nga e cila nuk është e mundur të përcaktohet arsyeja më e shpeshtë e padisë.

	Paditëse	E paditur
2017	10	121
2016	12	44
2015	3	35

Të dhëna mbi paditë në të cilat Komuna e Ulqinit ishte një nga palët në mosmarrëveshje për periudhën 2015-2017³⁰

²⁹ / Analiza e padive të paraqitura përmes përgjigjes në kërkesën për qasje të lirë në informata, Komuna e Ulqinit, Nr. 09-437 / 17, janar 2018.

³⁰ / Raportet mbi punën e Sekretariatit për Mbrojtjen e Pasurisë për vitin 2015, 2016 dhe 2017, Komuna e Ulqinit

Komuna Kollashin na dha informacion në lidhje me shumën e shpenzimeve gjyqësore³¹, por nuk dha vlerën e mosmarrëveshjeve të arkivuara për të njëjtën periudhë, për shkak të **mungesës së të dhënave** nga të cilat ky informacion do të përcaktohej.³²

Kryeqyteti Podgorica, përkundër Drejtorisë së veçantë për Pasuri dhe shpenzimeve të larta që kanë tejkaluar 2 milionë euro në vitin 2016, nuk mban një regjistër të plotë se kush është duke u paditur dhe kush është paditur: siç na janë përgjigjur zyrtarisht nga Drejtoria³³, nuk kemi mundur të marrim përgjigje në pyetjen se cili është numri i përgjithshëm i lëndëve të arkivuara në vitin 2016 dhe 2017, në të cilat Kryeqyteti ishte paditës, i paditur si dhe cila është shuma e shpenzimeve të procedurave gjyqësore që janë paguar në bazë të mosmarrëveshjeve kundër Kryeqytetit në të njëjtën periudhë, sepse Drejtoria do të duhej të hartonte informacion të ri.

Raportet vjetore mbi punën e Drejtorisë për Pasuri nuk janë publikuar në mënyrë proaktive në faqen e internetit të Kryeqytetit, por ato i kemi marrë përmes kërkesave për qasje të lirë në informacion. Këto raporte nuk janë të plota dhe atyre iu mungojnë nga të gjitha grupet e të dhënave që mund të shërbejnë për hulumtime dhe monitorim gjithëpërfshirës të kësaj fushe. Nuk ka asnjë informacion në lidhje me numrin e padive të paraqitura nga Kryeqyteti, as numrin e padive të paraqitura kundër Kryeqytetit, të cilat mund të shfaqen së paku në formën e një table që tregon të paditurin, shkaku e mosmarrëveshjes, vlerën e mosmarrëveshjes, me shënimin e detyruar se cila shumë është harxhuar për shpenzimet e procedurave gjyqësore, interesat e vonuara dhe tarifat e ekspertëve. Sidoqoftë, vërejtja më e madhe për këto raporte është se ato **nuk përmbajnë informacion mbi shumën totale të parave të shpenzuara për proceset gjyqësore** kundër Kryeqytetit.

ZGJIDHJA PAQËSORE E MOSMARRËVESHJEVE TË PUNËS – SHANS I HUMBUR

Të dhënat e pakta në dispozicion në këtë fushë, pavarësisht a janë këto raportet e shkurtra për punën e njërive të mbrojtjes së pasurisë, kopjet e padive ose raportet e Institucionit Shtetëror të Auditimit, megjithatë tregojnë që mosmarrëveshjet e punës janë problemi më i shpeshtë me të cilin përballen qeveritë lokale.

Të gjeturat e mëparshme të Institutit Alternativa, sugjerojnë se punësimi në nivel lokal është i rregulluar dobët, gjë që reflektohet në dështimet siç janë konkurset e punës që tashmë janë

31 / Informacioni që kemi kërkuar përfshin shpenzimet gjyqësore, interesin e vonuar, dhe shpenzimet e ekzekutimit të vendimeve të gjykatës.

32 / Përgjigje ndaj kërkesës për qasje të lirë në informata, Komuna Kollashin, nr. 04-448 / up-3, 20 nëntor 2017.

33 / Përgjigja e Drejtorisë për Pasuri të Kryeqytetit, nr 13-067/17-233, 1 dhjetorë 2017.

Pavarësisht kostove të larta të procedurave gjyqësore, qeveritë lokale nuk na kanë dhënë informata se a po përdorin mundësinë e zgjidhjes paqësore të mosmarrëveshjeve të punës, ndërkohë që Agjencia për Zgjidhjen paqësore të mosmarrëveshjeve të punës nuk mund ta jepte plotësisht këtë informacion për shkak të konfidencialitetit të procedurës.

plotësuar dhe moszbatimi i kontrolleve të aftësisë. Ne gjithashtu vumë në dukje rolin dhe rëndësinë e Inspektoratit Administrativ kur bëhet fjalë për këtë fushë, por përkundër kompetencave të shumta të këtij organi dhe numrit të madh të lëndëve të pazgjidhura në nivel vjetor, kapacitetet e tij mbeten të kufizuara, gjë që pengon kontrollin efektiv të nivelit lokal.³⁴

Megjithatë, pavarësisht padive dhe dëmeve të shumta që maten në qindra mijëra euro, nuk dihet se cilët qeveri lokale përdorin mundësi alternative për të zgjidhur mos-

marrëveshjet e punës që të ulet ky çmim. Kryeqyteti Podgorica na refuzoi kërkesën për qasje të lirë në informata në këtë aspekt, sepse qasja do të përfshinte krijimin e informatave të reja, ndërsa Komuna e Plevles dhe Ulqinit nuk dhanë një shpjegim specifik për këtë pjesë të kërkesës, por pjesërisht e pranuan kërkesën, duke na dhënë qasje në informacione të tjera të kërkuara. Komuna e Kollashinit u përgjigj se nuk kishte paraqitur ndonjë propozim për zgjidhjen paqësore të mosmarrëveshjeve të punës.³⁵

Nga ana tjetër, Agjencia për Zgjidhjen paqësore të mosmarrëveshjeve të punës na dha një paraqitje tabelare të mosmarrëveshjeve në të cilat njëra nga palët ishte vetëqeverisja lokale. Për shkak të konfidencialitetit të procedurës te ky institucion, të dhënat që kanë të bëjnë me palët në mosmarrëveshje janë redaktuar, prandaj është e pamundur të thuhet se cilët qeverisje lokale e shfrytëzojnë këtë mundësi dhe cilat nuk e bëjnë këtë.

	Numri i procedurave të zhvilluara në Agjencinë për Zgjidhjen Paqësore të Kontesteve të Punës
2017	180
2016	28
2015	68

Numri i procedurave të zhvilluara para Agjencisë për Zgjidhjen Paqësore të Kontesteve të Punës³⁶

³⁴ / Đurđić, Ana, Između partijskog patronata, nepotizma i korupcije: Zapošljavanje na lokalnom nivou u Crnoj Gori, Institut alternativa, oktobar 2017, e qasëshme në: <http://institut-alternativa.org/izmedju-partijskog-patronata-nepotizma-i-korupcije-zaposljavanje-na-lokalnom-nivou-u-crnoj-gori/>

³⁵ / Përgjigje ndaj kërkesës për qasje të lirë në informacion, Nr. 04-205 / up-3, Komuna e Kollashinit

³⁶ / Përgjigja ndaj kërkesës për qasje të lirë në informacion nr. 1-324 / 18-1, Agjencia për Zgjidhjen Paqësore të Mosmarrëveshjeve të Punës, 13 shkurt 2018

Ligji i ri për Vetëqeverisjen Lokale paraqiti një risi në lidhje me mbrojtjen e të drejtave të punës: tani zyrtarët vendorë dhe punonjësit e shtetit janë të detyruar të paraqesin një propozim për zgjidhjen paqësore të mosmarrëveshjes së punës, përpara se të fillojë kjo procedurë pranë gjykatës kompetente, ndërsa shërbimi është i detyruar ta pranojë këtë propozim. Vetëm nëse mosmarrëveshja e punës nuk zgjidhet në këtë mënyrë, punonjësit e qeverive lokale mund të ngrenë padi pranë gjykatës. Kjo dispozitë mund të kontribuojë në uljen e kostos së procedurave, edhe pse vetëqeverisjet lokale deri tani kanë qenë në gjendje të përdorin në mënyrë më proaktive ndërmjetësimin për të zgjidhur të gjitha mosmarrëveshjet e punës.

KONKLUSIONE:

Të dhënat mbi numrin e proceseve gjyqësore kundër qeverive lokale nuk janë publikuar në mënyrë proaktive. Marrja e informacionit specifik në këtë fushë kërkon shumë kohë dhe ilustron se sa e vështirë është për aktorët e jashtëm, duke përfshirë qytetarët, OJQ-të dhe mediat, të ndjekin një nga treguesit themelorë të përgjegjshmërisë të qeverisjes vendore në Malin e Zi.

As për qëllime të këtij hulumtimi, përmes kërkesave për qasje të lirë në informacion, ne nuk kemi qenë në gjendje të mbledhim të gjitha të dhënat bazë që janë vendimtare për vlerësimin e situatës. Kjo do të thotë se **të dhëna bazë për vlerën që humbet çdo vit, nuk janë të qasshme**, si dhe të dhëna të tjera të rëndësishme për analizën e mëtejshme dhe vlerësimin e përgjegjshmërisë të vetëqeverisjes lokale, të cilat ndërlidhen, ndër të tjera, me të dhënat mbi shpenzimet e bëra krahas kompensimit të dëmit ose me vlerën e marrëveshjes me palët, nuk janë të disponueshme.

Për të dhënat mbi ngarkesën e punonjësve që punojnë në përfaqësimin dhe mbrojtjen e pasurisë, në periudhën e ardhshme është e nevojshme të bëhet një analizë që do të marrë parasysh numrin dhe kompleksitetin e lëndëve në raport me numrin e punonjësve dhe performancën e tyre përmes vlerësimeve të punës.

Praktikat e ndryshme në evidentimin e këtyre llojeve të shpenzimeve, shkaktohen nga njëra anë, nga **përkufizime të shumta të kategorive të shpenzimeve** në Rregulloren për Klasifikimin Unik të Llogarive të Buxhetit të Malit të Zi, buxhetet e fondeve jashtëbuxhetore dhe buxhetet e komunave, ku definicionet e të gjitha linjave të shpenzimeve të përdorura nga qeveritë lokale lënë hapësirë për interpretime të ndryshme. Pasojat e evidentimit të ndryshëm të këtyre kostove janë: **pamundësia për të marrë një pasqyrë të qartë, mungesa e transparencës dhe vështirësimi i monitorimit analitik të vëllimit të problemit.**

Trendi i shpenzimeve të rëndësishme për proceset gjyqësore nuk do të zvogëlohet nëse qeveritë lokale nuk i mbajnë shënimet e tyre në një mënyrë më të avancuar dhe të përditësuar. Është

shqetësuese që një kërkesë e tillë ende nuk ka ardhur nga autoritetet e qeverisjes vendore, të cilat duhet të përballen me shkaqet e shpenzimeve joracionale dhe të panevojshme, por edhe për të përcaktuar përgjegjësinë e atyre për të cilët vetëqeverisjet lokale vijnë në pozitë për t'u paditur dhe t'u ekspozuar ndaj kostove financiare.

Përveç praktikave të ndryshme në regjistrimin e këtyre kostove, **qeveritë vendore nuk paraqesin kategori të ndryshme të shpenzimeve**, të tilla si kostoja kryesore, interesi, shpenzimet e procedurave, kostot e ekspertizës.

Numri i madh i kontesteve të punës në qeveritë lokale shërben si tregues i papërgjegjshmërisë në menaxhimin e burimeve njerëzore ose në zbatimin e dobët të rregullave në fushën e të drejtës të punës.

Këmbëngulja në gjetjen e përgjegjësisë për veprimin ose mosveprimin e keq që rezulton me një padi kundër qeverive lokale, duhet të vendoset si prioritet nga drejtuesit e qeverive lokale dhe Ministria e Financave, që i mbikëqyr ata në pjesën e menaxhimit financiar, në mënyrë që cilësia e menaxhimit në nivel lokal të jetë më e mirë. Aktualisht, raportimi jotransparent dhe jo mjaft i shpeshtë, i pengon të gjitha palët e përfshira në proces, përfshirë shoqërinë civile, mediat dhe kuvendet e komunave, si dhe udhëheqësit e vetëqeverisjes lokale që të reagojnë në kohën e duhur dhe të paralajmërojnë për situata të tilla, pasoja përfundimtare e të cilave është dëmi për buxhetin e qytetarëve.

RECOMMENDATIONS:

MINISTRIA E FINANCAVE DO DUHEJ TË:

– miratojë ndryshimet në Rregulloren për Klasifikimin Unik të Llogarive për Buxhetin e Malit të Zi, buxhetin e fondeve jashtëbuxhetore dhe buxheteve të komunave, me qëllim që të specifikojë mënyrën e raportimit financiar për shpenzimet e detajuara të procesit gjyqësor, i cili domosdoshmërisht do të përmbajë informacionin e mëposhtëm për kategoritë e shpenzimeve të paguara në bazë të aktgjykimeve:

- shumat e shpenzimeve kryesore
- normat e interesit
- shumat e procedurave gjyqësore
- shumat për ekspertiza

- në procesin e dhënies së një mendimi të detyrueshëm në propozim-vendimin për buxhetin e qeverive vendore, të kërkojë nga qeveritë lokale një mënyrë identike dhe transparente të paraqitjes së shpenzimeve të planifikuara për çështje gjyqësore.

- të propozojë ndryshimet dhe plotësimin e Ligjit për Pasurinë Shtetërore, me të cilën dispozitat për mbrojtjen dhe përfaqësimin në nivel lokal do të përcaktohen me detyrimin dhe detajet e përmbajtjes së raportimit të këtyre organeve ndaj publikut, i cili do të përfshijë në mënyrë të detyrueshme:

- Paraqitjen e çdo padie
- Parashtruesin e padisë
- Arsyen / llojin e mosmarrëveshjes
- Shumën e kërkesës për padi

- Afatet kohore deri në të cilët është e nevojshme të deklarohet për padi
- Informatat mbi zyrtarin e ngarkuar për punë lidhur me padinë

ORGANET E VETËQEVERISJES LOKALE PËRGJEGJËSE PËR PËRFAQËSIM DHE MBROJTJE DUHET:

- të fusin detyrimin e publikimit proaktiv të raporteve të punës (tabelare dhe të lexueshme) në faqet e internetit të qeverisjeve vendore.

- të informojnë rregullisht organet e vetëqeverisjes lokale në lidhje me gjendjen në çështjet gjyqësore, me qëllim që të iniciojnë takimet me prokurorët në kohën e duhur, në mënyrë që të fillojë zgjidhjen jashtëgjyqësore, alternative të mosmarrëveshjeve.

VETËQEVERISJET LOKALE

duhet të vendosin praktikën e publikimit të rregullt të kartelave analitike, pavarësisht nga periudha e përcaktuar me Ligjin për Financimin e Subjekteve Politike dhe Fushatave Zgjedhore gjatë gjithë vitit.

INSTITUCIONI SHTETËROR I AUDITIMIT

duhet të kryejë një auditim tematik mbi shpenzimet në bazë të proceseve gjyqësore, në nivel të të gjitha qeverive vendore.

SOURCES:

- Agjencia Ipsos, për Institutin Alternativa, Perceptimi i Administratës Publike, shkurt 2018, në dispozicion në: <http://institut-alternativa.org/percepcija-javne-uprave-istrasivanje/>
- Agjencia Ipsos, për Institutin e Alternativave, Perceptimi i Administratës Publike, korrik 2018, në dispozicion në: <http://institut-alternativa.org/percepcija-javne-uprave-istrasivanje-javnog-mnjenja/>
- Kartelat analitike për linjat 4631- Shlyerja e detyrimeve nga periudha e mëparshme dhe 4192- Shpenzimet e procedurave gjyqësore për v.2017, Komuna e Ulqinit.
- Kartelat analitike të Komunës Kollashin për pozicionet buxhetore 4630 - Shlyerja e detyrimeve nga periudha paraprake dhe 4199 - Të tjera, për vitin 2016 dhe 2017
- Analiza e Konsumit Publik të Konsoliduar për 2016 dhe 2017, Ministria e Financave
- Bogojević, Ivana, Transparentost lokalnih transfera: Kako troši moj grad?, Institut alternativa, jul 2017, e diponueshme në: <http://institut-alternativa.org/transparentost-lokalnih-transfera-kako-trosi-moj-grad/>
- Đurnić, Ana, Između partijskog patronata, nepotizma i korupcije: Zapošljavanje na lokalnom nivou u Crnoj Gori, Institut alternativa, oktobar 2017, e qasëshme në: <http://institut-alternativa.org/izmedju-partijskog-patronata-nepotizma-i-korupcije-zaposljavanje-na-lokalnom-nivou-u-crnoj-gori/>
- Raportet mbi punën e Sekretariatit për Mbrojtjen e Pasurisë për vitin 2015, 2016 dhe 2017, Kryeqyteti Podgorica.
- Raport mbi auditimin e Buxhetit Final, Kryeqyteti Podgorica për v 2015, dhjetorë 2016.
- Raporti mbi auditimin e Buxhetit Final të Komunës së Plevlës për vitin 2016, Institucioni i Revizionit Shtetëror, tetor 2017.
- Raportet mbi punën e Sekretariatit për Mbrojtjen e Pasurisë për vitin 2015, 2016 dhe 2017, Komuna e Ulqinit.
- Raporti i Mbrojtësit të interesave pronësore-juridike të Malit të Zi për vitin 2016, publikuar në qershor 2017.
- Fondi Monetar Ndërkombëtar, MALI I ZI, Deklarata përfundimtare e Misionit për konsultime për v. 2018, në lidhje me nenin IV, e qasëshme në: <http://www.imf.org/external/lang/bosnian/np/ms/2018/ms030718b.pdf>
- Milošević Milena, Javne finansije i odgovornost uprave: Šta štiti Zaštitnik?, Instituti Alternativa, dhjetor 2016, e qasëshme në: <http://institut-alternativa.org/javne-finansije-i-odgovornost-uprave-sta-stiti-zastitnik/>
- Vendimet për mënyrën e punës dhe organizimin e vetëqeverisjes lokale
- Rregullorja për Ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores për Organizimin dhe Sistematizimin e Brendshëm të Drejtorisë për Pasuri të Podgoricës, korrik 2016.
- Rregullorja për Ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores për Organizimin dhe Sistematizimin e Brendshëm të Drejtorisë për Pasuri, Komuna e Plevlës, Maj 2016.
- Rregullorja për Ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores për Organizimin dhe Sistematizimin e Brendshëm të Drejtorisë për Pasuri, Komuna e Ulqinit, Maj 2015.
- Reforma e Vetëqeverisjes lokale - pa përfshirjen e qeverive lokale, Instituti Alternativa, dhjetor 2015, në dispozicion në: <http://mojgrad.me/vijesti/384/Reforma-lokalne-samouprave---bez-ucesca-lokalnih-samouprava?>
- Llogaria përfundimtare e buxhetit të Kryeqytetit Podgorica për vitin 2016, 25 prill 2017.
- Llogaria përfundimtare e buxhetit të Komunës Kollashin për vitin 2016, 7 dhjetor 2017.
- Llogaria përfundimtare e buxhetit të Komunës Plevla për vitin 2016, 15 maj 2017.
- Llogaria përfundimtare e buxhetit të Komunës Ulqin për vitin 2016, 24. nëntor 2017.

Titulli i broshurës:

Komunat para gjykatës: ndërmjet papërgjegjshmërisë dhe mbrojtjes së interesit lokal

Botues: **Instituti alternativa**

Bulevardi Xhorxh Vashington 57, Podgoricë, Mali i Zi

Tel/fax: + 382 (0) 20 268 686

E-mail: info@institut-alternativa.org

Për Botuesin: **mr Stevo Muk**

Redaktor: **mr Stevo Muk**

Autore: **Aleksandra Vaviq**

Mbështetja profesionale: **Marko Soshiq**

Bashkëpunëtorë në hulumtim: **Miljana Babiq, Dragana Jaqimoviq, Mikan Medenica,**

Nazif Veliq, Amra Strujiq

Faqosja dhe dizajni: **Ana Jovoviq**

Podgoricë, maj 2018.

PËR INSTITUTIN ALTERNATIVA

Ky institut vepron si Think Tank, përkatësisht si një qendër kërkimore dhe në punën e vet merret me qeverisjen e mirë, transparencën dhe llogaridhënien. Fushat në të cilat IA punon dhe vepron janë të strukturuar brenda këtyre programeve: administrata publike, financat e përgjegjshme publike, programi parlamentar, siguria dhe mbrojtja. Në kuadër të këtyre programeve merret edhe me monitorimin e procesit të negociatave për anëtarësimin në BE, duke marrë pjesë aktive në grupet punuese për kapitujt 23 dhe 32. Aktiviteti i veçantë i kësaj organizate është Shkolla e Politikave Publike që organizohet prej vitit 2012. IA është licencuar nga Ministria e Shkencës, në vitin 2013 si një institut për kërkime shkencore.

Projekti “Shoqëria Civile për Qeverisje të Mirë: Shërbim dhe Meritë!” financohet nga Bashkimi Evropian, në kuadër të programit mbështetës për zhvillimin e shoqërisë civile dhe Fondit Ballkanik për Demokraci (FBD), një projekt i Fondit Gjerman Marshall (FGM). Projekti implementohet nga Instituti Alternativa, Bonum, Natura, Horizonti I Ri dhe Qendra për Gazetari Hulumtuese. Qëllimi i këtij projekti është përmirësimi i praktikës së qeverisjes së mirë në Mal të Zi.

MOJA UPRAVA

WWW.MOJAUPRAVA.ME